

Anaximandros

Ἀναξίμανδρος

Fragmenta DK 12 B

Překlad a revize textu je jedním z výstupů předsokratovského semináře na Katedře filosofie a dějin přírodních věd PFF UK – Vojtěch Hladký, Zdeněk Kratochvíl, Radim Kočandrle – a je součástí projektu *Raná řecká filosofie a přírodověda*, GAČR 401/07/0516.

B 1 = Simplicios, *In Physica* 24,13 (část A 9 /1)

Říká, že [počátkem] není ani voda, ani žádný z takzvaných prvků, nýbrž jakási jiná

přirozenost, která je bezmezná, z níž vznikají všechna nebesa¹ a světy² v nich. (B 1) Z těch pak je jsoucím věcem vznik, do toho nastává i zánik,

podle nutnosti;

**navzájem si totiž platí trest a pokutu za [své] bezprávi,
podle řádu času.**

Takto to říká slovy dosti básnickými.

λέγει δ' αὐτήν [ἀρχήν] μήτε ὕδωρ μήτε ἄλλο τι τῶν καλουμένων εἶναι στοιχείων,
ἀλλ' ἑτέραν τινα

φύσιν ἄπειρον, ἐξ ἧς ἅπαντας γίνεσθαι τοὺς οὐρανούς καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς κόσμους·

(B 1) ἐξ ὧν δὲ ἡ γένεσις ἐστι τοῖς οὐσι, καὶ τὴν φθορὰν εἰς ταῦτα γίνεσθαι

κατὰ τὸ χρεῶν·

διδόναι γὰρ αὐτὰ δίκην καὶ τίσιν ἀλλήλοις τῆς ἀδικίας

κατὰ τὴν τοῦ χρόνου τάξιν,

ποιητικωτέροις οὕτως ὀνόμασιν αὐτὰ λέγων.

Verze překladu B 1:

Z jakých věcí pak jsou věci mají svůj vznik, do těch nastává i **zánik, podle nutnosti,**
navzájem si totiž udělují právo i odplatu za [své] bezprávi, podle řádu času.

¹ *Úranoi* – nebesa, oblohy, světy?

² *Kosmoi* – světy, uspořádání, prvky?

B 2 = Hippolytos, *Refutatio* I,6,1 Marcovich = A 11,1

Za počátek jsoucích věcí prohlásil jakousi přirozenost bezmezna, ze které vznikají nebesa a kosmy³ v nich. Tato přirozenost je prý

(B 2) **trvalá a nestárnoucí**

a obklopuje všechny kosmy.⁴

Mluví také o čase jakožto o vymezeném vzniku jsoucích věcí, tak jejich zániku.

οὗτος ἀρχὴν ἔφη τῶν ὄντων φύσιν τινὰ τοῦ ἀπειροῦ, ἐξ ἧς γίνεσθαι τοὺς οὐρανούς
καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς κόσμους. ταύτην δ'

(B 2) **αἰδίου εἶναι καὶ ἀγήρω,**

ἣν καὶ πάντας περιέχειν τοὺς κόσμους.

λέγει δὲ [καὶ] χρόνον ὡς ὠρισμένης τῆς γενέσεως τοῖς οὔσι καὶ τῆς φθορᾶς.

Cfr. Platón, *Phaedo* 106b1-2:

Což není nutné takto mluvit i o nesmrtelném? Jestliže je nesmrtelné a nehynoucí, je pro duši nemožné, aby hynula, když by na ni šla smrt.

Οὐκοῦν καὶ ὧδε, ἔφη, ἀνάγκη περὶ τοῦ ἀθανάτου εἰπεῖν; εἰ μὲν τὸ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρον ἔστιν, ἀδύνατον ψυχῇ, ὅταν θάνατος ἐπ' αὐτὴν ἦ, ἀπόλλυσθαι·

B 3 = Aristotelés, *Physica* III,4; 203b13 = část A 15

A [bezmezno] je božstvím, neboť je

(B 3) **nesmrtelné a nehynoucí,**

jak praví Anaximandros a většina badatelů o přírodě.

καὶ τοῦτ' εἶναι τὸ θεῖον·

(B 3) **ἀθάνατον γὰρ καὶ ἀνώλεθρον,**

ὡς φησιν ὁ Αναξίμανδρος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιολόγων.

Viz Platón, *Phaedo* 106b1–2:

Což není nutné takto mluvit i o nesmrtelném? Jestliže je nesmrtelné a nehynoucí, je pro duši nemožné, aby hynula, když by na ni šla smrt.

³ *Kosmoi* – světy, uspořádání, prvky?

⁴ *Kosmoi* – světy, uspořádání, prvky?

Οὐκοῦν καὶ ᾧδε, ἔφη, ἀνάγκη περὶ τοῦ ἀθανάτου εἰπεῖν; εἰ μὲν τὸ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρόν ἐστιν, ἀδύνατον ψυχῇ, ὅταν θάνατος ἐπ' αὐτὴν ἦ, ἀπόλλυσθαι·

B 4 = Áetios II,20,1 Mansfeld–Runia = část A 21 /2; viz A 22 /1

(...) **jako skrz říš'alu blesku.**

(...) ὥσπερ διὰ προσητήρος αὐλοῦ.

B 5 = Áetios III,10,2 Diels-Kranz = A 25; viz A 11,3; viz A 10

Anaximandros [říká], že (B 5) Země se podobá **kamennému sloupu.**

Ἀναξίμανδρος (B 5) **λίθωι κίονι** τὴν γῆν προσφερεῖ·

Snad pravý Anaximandros mimo řadu zlomků „B“ edice Diels–Kranz:

1. Anaximandrový výrazy spatřujeme v části testimonia A 10 = Pseudo-Plútarchos, *Stromata* 2, fr. 179.19–25 Sandbach, v: Eusebios, *Paeparatio evangelica* I,8,1–2:

Říká pak, že **to, co plodí**, se při vzniku tohoto světa odloučilo z věčného tepla a chladu, a z něj vyrostla kolem vzduchu, který je okolo země, jakási planoucí sféra, **jako kůra kolem stromu.**⁵

φησὶ δὲ τὸ ἐκ τοῦ αἰδίου γόνιμον θερμοῦ τε καὶ ψυχροῦ κατὰ τὴν γένεσιν τοῦδε τοῦ κόσμου ἀποκριθῆναι καὶ τινα ἐκ τούτου φλογὸς σφαῖραν περιφυῆναι τῶι περὶ τὴν γῆν ἀέρι ὡς τῶι δένδρωι φλοιόν·

Když se tato sféra odlámala a uzavřela do jakýchsi kruhů, ustavilo se Slunce, Měsíc a hvězdy.

⁵ Verze překladu tohoto odstavce:

Říká pak, že **to, co rodí** teplo a chlad, se při vzniku tohoto světa odloučilo z toho, co trvá, a z něj vyrostla kolem vzduchu, který je okolo země, jakási planoucí sféra, **jako kůra kolem stromu.**

ἤστινος ἀπορραγείσης καὶ εἰς τινὰς ἀποκλεισθείσης κύκλους ὑποστῆναι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας.

2. Za citát nebo ozvěnu Anaximandra považujeme (jako už W. Bröcker) zlomek Hérakleitos B 126 = Tzetzés, *Scholia ad exeg. in Iliad.*, p. 126 Herman:

Co je chladné, se zahřívá,
teplé se ochlazuje;
vlhké se vysušuje,
seschlé se zvlhčuje.

τὰ ψυχρὰ θέρεται,
θερμὸν ψύχεται,
ὕγρὸν ἀυαίνεται,
καρφαλέον νοτίζεται.

Viz Pseudo-Hérakleitos, *Epistulae* 5.

Viz Hérakleitos C 1,17; C 1,21; C 1,22 = Hippokratés, *De victu* I,17; I,21; I,22 (*De diaeta* Littré).